

Udenrigsministeriet

Folketingets Udenrigsudvalg

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Telefon +45 33 92 00 00
Telefax +45 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
<http://www.um.dk>

Bilag	Sag/ID Nr.	Enhed	Dato
	2019-15240	JTFM	24. april 2019

URU alm. del – svar på spørgsmål 155 fra Nick Hækkerup (S) stillet den 28. marts 2019 til udenrigsministeren.

Spørgsmål

Ministrene bedes oversende en beskrivelse af de erfaringer, man har gjort sig med domsfældelse fra andre internationale ad hoc retsinstanser som f.eks. i Somalia, Rwanda og Jugoslavien m.m., herunder også gerne komme med eksempler på det retsgrundlag, der lå til grund for domsfældelserne?

Svar

ICTY og ICTR

Det internationale tribunal til pådømmelse af krigsforbrydelser i det tidligere Jugoslavien (ICTY) etableredes i 1993 med det formål at retsforfølge forbrydelser begået i det tidligere Jugoslavien siden 1991. Domstolen var aktiv i perioden 1993-2017 og dømte i alt 90 personer. ICTY havde hovedsæde i Haag, Nederlandene. Omkostningerne varierede noget fra år til år, men lå typisk på omtrent DKK 700 mio. om året. De dømte afsonede i en række forskellige lande, der efter aftale med ICTY stillede sig til rådighed, og de dømte kunne i vidt omfang vende hjem efter endt afsoning.

Det internationale tribunal til pådømmelse af folkedrab og andre alvorlige overtrædelser af international humanitær ret begået i Rwanda m.v. (ICTR) etableredes i 1994 med det formål at retsforfølge forbrydelser begået mellem 1. januar 1994 og 31. december 1994. Domstolen var aktiv i perioden 1995-2015 og dømte i alt 62 personer. ICTR havde hovedsæde i Arusha, Tanzania. Omkostningerne varierede noget fra år til år, men lå gennemsnitligt på omtrent DKK 600 mio. om året. De dømte afsonede i en række afrikanske lande.

Såvel ICTY som ICTR var nedsat ved en resolution vedtaget af FNs Sikkerhedsråd, hvilket som bekendt forudsætter, at ingen af de fem permanente medlemmer stemmer imod. Resolutionen blev vedtaget med henvisning til FN Pagtens kapitel VII om trusler mod international fred og sikkerhed og var formuleret således, at alle FNs medlemslande var forpligtet til at samarbejde med tribunalerne, herunder om udlevering af personer og beviser, ligesom finansieringen blev pålagt alle medlemslande efter FN's normale fordelingsnøgle. Tribunalernes jurisdiktion omfattede folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden og krigsforbrydelser, og deres arbejde var som anført geografisk afgrænset, men ikke målrettet mod en bestemt part i konflikten. Straffenes længde varierede fra få år til livstid, ligesom en række af de tiltalte blev frifundet. Af blandt andet kapacitetshensyn valgte anklagerne ved ICTY og ICTR primært at rejse tiltale mod de mest ansvarlige for de mest alvorlige overgreb i henholdsvis det tidligere Jugoslavien og Rwanda. Der var derfor også omfattende sideløbende nationale straffesager mod mindre betydningsfulde gerningsmænd i disses hjemlande, ligesom et meget stort antal personer, der havde deltaget i overgreb, ikke blev straffet.

Det skal endelig bemærkes, at der ved ICTYs og ICTRs nedlæggelse for nogle år siden fortsat var en række udestående spørgsmål om tribunalernes arkiver, håndtering af de fængslede, herunder prøveløsladelse, samt enkelte udestående retssager. Disse aktiviteter overførtes til en ny enhed, International Residual Mechanism for Criminal Tribunals, der fortsat er aktiv og har et årligt budget på ca. DKK 500 mio. Mekanismen har samme mandat, jf. ovenfor, som de forudgående tribunaler.

Sierra Leone, Libanon, Cambodia og Kosovo

Andre steder, så som Sierra Leone, Cambodia, Libanon og Kosovo, har man set domstole, der efter en konflikt er overstået, er oprettet med varierende grader af international bistand for at håndtere grove forbrydelser begået under konflikten.

Special Court for Sierra Leone (SCSL) havde jurisdiktion over handlinger begået under borgerkrigen i Sierra Leone i 1991-2002, og domstolen var aktiv fra 2002 til 2013. Domstolen blev oprettet gennem en aftale mellem Sierra Leone og FN. Af de 10 personer, der blev sigtet, blev 9 dømt. De samlede omkostninger beløb sig til ca. DKK 1,8 mia.

Special Tribunal for Lebanon (STL) blev etableret i 2009 og har som sit primære mandat at gennemføre retssager mod personer beskyldt for at være ansvarlige for angrebet den 14. februar 2005 i Beirut, som slog 22

mennesker ihjel, inklusiv Libanons daværende premierminister, Rafik Hariri. STL etableredes ved en aftale mellem FN og Libanons regering og blev efterfølgende endosseret ved en Sikkerhedsrådsbeslutning. STL er ikke en FN-domstol som sådan, men en selvstændig juridisk enhed, hvis aktiviteter finansieres af frivillige bidrag. STL har hovedkvarter i Haag og også et kontor i Beirut. Indtil videre er ingen dømt for handlinger relateret til angrebet i 2005, men der er faldet enkelte domme i sager om foragt for retten. STL har et årligt budget på ca. DKK 400 mio.

Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia (ECCC) blev etableret gennem en aftale mellem FN og Cambodias regering i 2009, er fortsat i funktion og har jurisdiktion over forbrydelser begået af Khmer Rogue-regimet i perioden 1975-1979. ECCC er en del af Cambodias retssystem. I alt er 3 personer blevet dømt. Omkostningerne er indtil videre ca. DKK 1,8 mia.

Kosovo Specialist Chambers (KSC) har jurisdiktion over forbrydelser begået mellem 1. januar 1998 og 31. december 2000 og har været i funktion fra 2017 til nu. EU og en række ligesindede lande havde en aktiv rolle i KSCs etablering og bidrager ligeledes med en meget betydelig del af finansieringen. KSC udgør en integreret del af Kosovos domstolssystem med mulighed for at gennemføre visse sager i Haag. Indtil videre er ingen blevet dømt. De årlige omkostninger udgør ca. DKK 260 mio.

For så vidt angår disse domstole kan det konstateres, at de gennemgående er etableret på tidspunkter, hvor der var betydelig stabilitet i landene, og hvor institutioner som FN og EU kunne støtte aktivt op om etablering samt drift af disse domstole. Såvel tilbageholdelsesfaciliteter som retsprocesser ved disse domstolsorganer har generelt levet op til internationale standarder, herunder menneskeretlige regler om retfærdig rettergang, ligesom ingen af disse domstole har kunnet idømme dødsstraf. Retsgrundlaget har typisk været internationale forbrydelser (folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden og krigsforbrydelser) samt visse forbrydelser i værtslandets straffelovgivning. Tilsvarende har dommere og anklagere været en blanding af internationalt og lokalt rekrutteret personel.

Relativt få anklagede er blevet dømt ved disse domstole, og det er således ikke en model, der hidtil har ført til retsforfølgelse af et større antal personer. Disse domstole har hovedsageligt været finansieret ved frivillige bidrag, hvilket har medført betydelige udfordringer, ligesom spørgsmål om bl.a. beskyttelse af vidner mod intimidering, bevisfremskaffelse, varighed af retssager og afsoningssted for de dømte har rejst udfordringer. Der er ligeledes fra visse sider peget på risikoen for værtslandets politiske

indblanding og pres på domstolene, ligesom der er rejst kritik af anklagernes udvælgelse af sager for disse domstole. Der har bl.a. været påstande om, at fokus i for høj grad har været på den tabende part i en konflikt, mens påstande om overgreb begået af modparten eller af andre aktører ikke er blevet efterforsket med den fornødne omhu.

Somalia

I forbindelse med indsatsen mod pirateri ud for Somalias kyst indgik Danmark og en række andre lande efter langvarige forhandlinger aftale med Seychellerne, hvorved bl.a. Danmark kunne overdrage personer mistænkt for pirateri til retsforfølgning i Seychellerne. Denne model var mulig, fordi Seychellerne kunne stille et fungerende retssystem med retssikkerhedsgarantier til rådighed, hvilket afspejledes i aftalen med Danmark.

Efter dom overførtes de dømte til afsoning i fængsler i Somaliland og Puntland, der levede op til internationale standarder. Denne konstruktion indebar, at relevante FN-institutioner kunne gå aktivt ind og bistå med etablering og monitorering af afsoningsfaciliteter.

Der er universel jurisdiktion for pirateri, dvs. at alle lande efter omstændighederne kan gennemføre straffesager vedrørende pirateri, uanset om forbrydelsen har relation til det pågældende land. Dette selvsagt forudsat, at det fornødne bevismateriale er til stede. I denne sammenhæng var det afgørende, at danske flådefartøjer, der havde pågrebet piraterne, havde udviklet omfattende bevisindsamlingsprocedurer, således at man ved overdragelse til retsforfølgelse samtidig kunne overdrage bevismateriale til de relevante myndigheder. Der var dog samtidig en lang række tilfælde, hvor der ikke var fornødent bevismateriale mod personer tilbageholdt for pirateri, og disse måtte løslades.

Udover nævnte faktiske omstændigheder vedrørende domstole og afsoningssted var den politiske vilje hos de involverede "aftagerlande" selvsagt også væsentlig for, at den nævnte ordning kunne etableres. Dette skyldtes utvivlsomt en egeninteresse hos de pågældende lande i at varetage retsforfølgelse og afsoning af pirater, men det kan også have spillet ind, at de tilbageholdte - uanset pirateriforbrydelsens grovhed og alvorlige karakter - generelt adskilte sig fra andre personer dømt for andre internationale forbrydelser ved internationale domstole. Mens sidstnævnte gruppe i vidt omfang er blevet dømt for systematiske og vedvarende overgreb mod civilbefolkningen, der har kostet mange tusinder menneskeliv, var profilen på tilbageholdte pirater typisk meget anderledes. Disse var således ofte ganske unge, havde begrænset træning i våbenbrug

og kunne udover piraterivirksomhed generelt ikke antages at udgøre en væsentlig sikkerhedsrisiko for deres fremtidige opholdsland.

Med venlig hilsen

Anders Samuelson